

Sygn. akt III AUa 803/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Szczepaniak – Cicha (spr.)

Sędziowie: SSA Iwona Szybka

SSA Anna Rodak

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 lutego 2019 r. w Ł.

sprawy M. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł.

o zadłużenie z tytułu składek

na skutek apelacji M. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 5 kwietnia 2018 r. sygn. akt VIII U 1624/17

1. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i stwierdza, że zadłużenie M. M. z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne nie obejmuje składek za listopad 2005 roku

i grudzień 2005 roku oraz odsetek od tych składek;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. na rzecz M. M. kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Sygn. akt III AUa 803/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił odwołanie M. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. z dnia 22 czerwca 2017 r. w przedmiocie zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Wyrok ten zapadł w wyniku następujących ustaleń i wniosków:

M. M. (2) od dnia 1 kwietnia 2003 r. do dnia 21 lipca 2006 r. prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą. Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej ubezpieczona zgłosiła się do ubezpieczenia zdrowotnego od 1 kwietnia 2003 r. do 21 lipca 2006 r. Pismem z dnia 2 kwietnia 2015 r., doręczonym w dniu 8 kwietnia 2015 r., organ rentowy poinformował ubezpieczoną w związku z prowadzonym postępowaniem wyjaśniającym, że z dokumentów zaewidencjonowanych w systemie informatycznym wynika, iż z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności zgłosiła

się do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego od 1 kwietnia 2003 r., ale ustalono, że płatnik składek (...) Spółka z o.o. w Ł. zgłosił ją jako pracownika od dnia 31 grudnia 1998 r. do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. W świetle obowiązujących przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, od dnia 1 kwietnia 2003 r. odwołująca nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności, a jedynie z umowy o pracę. W okresach od dnia 1 kwietnia 2003 r. składki na ubezpieczenie zdrowotne należne są natomiast zarówno z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, jak i z tytułu wykonywania działalności gospodarczej. Organ rentowy wezwał zatem skarżącą do złożenia pisemnego oświadczenia i udokumentowania okresu faktycznego prowadzenia przez nią działalności pozarolniczej oraz złożenia prawidłowych dokumentów ubezpieczeniowych.

Decyzją z dnia 27 maja 2015 r. organ rentowy dokonał ustalenia podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne za okres od czerwca 2003 r. do lipca 2006 r. Od decyzji tej ubezpieczona wniosła odwołanie. Wyrokiem z dnia 16 marca 2016 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, VIII U 1941/15, oddalił odwołanie M. M.. Wyrok jest prawomocny od dnia 6 maja 2016 r.

Pismem z dnia 22 grudnia 2016 r. organ rentowy zawiadomił M. M. o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od listopada 2005 r. do lipca 2006 r. w kwocie 3.292,21 zł, w tym z tytułu składek:

- na ubezpieczenie zdrowotne za okres od listopada 2005 r. do lipca 2006 r. w kwocie 1.503,21 zł należności głównej, odsetki w kwocie 1.789,00 zł naliczone na dzień 22 grudnia 2016 r. Pismo zostało doręczone ubezpieczonej w dniu 4 stycznia 2017 r. Decyzją z dnia 22 czerwca 2017 r. organ rentowy określił wysokość zadłużenia wraz z należnymi odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień wydania decyzji na łączną kwotę 3.352,21 zł, w tym z tytułu składek: - na ubezpieczenie zdrowotne za okres od listopada 2005 r. do lipca 2006 r. w kwocie 1.503,21 zł należności głównej, odsetki w kwocie 1.849,00 zł naliczone na dzień 22 czerwca 2017 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd zważył, iż odwołanie jest niezasadne. Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym, wypadkowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi. Na mocy art. 13 pkt 4 tej ustawy, osoby prowadzące działalność pozarolniczą podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Na podstawie zaś art. 66 ust. 1 pkt. 1c ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r., osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, które są osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego.

Płatnik składek na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest obowiązany, według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. Zgodnie z art. 47 ust. 1 ustawy, płatnik składek przesyła w tym samym terminie deklarację rozliczeniową, imienne raporty miesięczne oraz opłaca składki za dany miesiąc, z zastrzeżeniem ust. 1a, 2a i 2b, nie później niż:

- 1) do 10 dnia następnego miesiąca - dla osób fizycznych opłacających składkę wyłącznie za siebie;
- 2) do 5 dnia następnego miesiąca - dla jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych;
- 3) do 15 dnia następnego miesiąca - dla pozostałych płatników.

Stosownie do treści art. 24 ust. 2 ustawy systemowej, należnościami z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne są: składki, odsetki za zwłokę, koszty egzekucyjne, koszty upomnienia oraz dodatkowa opłata.

Zgodnie z art. 83 ust. 1 pkt 1-5 ustawy, Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności: zgłaszania do ubezpieczeń społecznych, przebiegu ubezpieczeń, ustalania wymiaru składek i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu składek, ustalania wymiaru składek na Fundusz Emerytur Pomostowych i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu tych składek, ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, wymiaru świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

W świetle ustalonego stanu faktycznego i przedstawionych regulacji prawnych Sąd uznał, że skarżona decyzja organu rentowego, określająca wysokość istniejącego po stronie odwołującej się zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, została wydana prawidłowo i w zgodzie z obowiązującymi przepisami.

W przedmiotowej sprawie poza sporem pozostawała kwestia podlegania ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej, ponieważ kwestia ta została rozstrzygnięta prawomocnym wyrokiem sądu. W wyniku uznania okresów podlegania oraz ustalenia podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres prowadzenia działalności gospodarczej, tj. od 1 kwietnia 2003 r. do 21 lipca 2006 r., organ rentowy wydał decyzję dotyczącą określenia wysokości zadłużenia z tytułu składek za ubezpieczenie zdrowotne wraz z odsetkami.

W rozpoznawanej sprawie sporną była kwestia przedawnienia wymagalności składek za ubezpieczenie zdrowotne za okres listopad i grudzień 2005 r., gdyż ubezpieczona, zarówno w odwołaniu jak i w toku niniejszego postępowania, przyznała, że nie kwestionuje konieczności uregulowania składek za okres od stycznia do lipca 2006 r. Podniesiony zarzut przedawnienia nie zasługuje jednak na uwzględnienie. Zgodnie z treścią art. 24 ustawy systemowej, należności z tytułu składek, czyli składki, odsetki za zwłokę, koszty egzekucyjne, dodatkowe opłaty i opłaty prolongacyjne, których płatnik składek nie uregulował w terminie podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji lub egzekucji sądowej. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może na drodze egzekucji administracyjnej lub sądowej dochodzić należności z tytułu składek tylko wówczas, gdy nie uległy one przedawnieniu. W odróżnieniu od przedawnienia cywilnoprawnych roszczeń majątkowych, w przypadku których upływ terminu przedawnienia nie powoduje wygaśnięcia zobowiązania, przedawnienie należności z tytułu składek powoduje wygaśnięcie zobowiązania składkowego.

Od dnia 1 stycznia 2003 r. do dnia 31 grudnia 2011 r. termin przedawnienia należności z tytułu składek wynosił 10 lat, licząc od dnia, w którym stały się one wymagalne. Do dnia 31 grudnia 2002 r. termin przedawnienia tych należności wynosił 5 lat. Ponieważ przepisy wprost nie stanowiły, czy do należności z tytułu składek, które stały się wymagalne przed dniem 1 stycznia 2003 r. i nie uległy przedawnieniu do dnia 31 grudnia 2002 r. stosuje się 10. letni termin przedawnienia, istniały w tym zakresie wątpliwości. Wątpliwości te ostatecznie rozwił Sąd Najwyższy, który w uchwałach z dnia 2 lipca 2008 r., II UZP 5/08 oraz z dnia 8 lipca 2008 r., I UZP 4/08 stanął na stanowisku, że do takich należności z tytułu składek stosuje się 10. letni termin przedawnienia.

Z dniem 1 stycznia 2012 r., na podstawie art. 11 pkt 1 ustawy o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców, zmieniającego treść art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, skrócony został okres przedawnienia składek na ubezpieczenia społeczne z 10 do 5 lat. Ponieważ bieg przedawnienia spornych należności składkowych rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012 r., dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy kluczowe znaczenie ma art. 27 powyższej ustawy regulujący zagadnienia intertemporalne. Zgodnie z jego ust. 1, do przedawnienia należności z tytułu składek, o którym mowa w art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, którego bieg rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012 r., stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z tym, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012 r. Według zatem reguły wynikającej z tego przepisu, do należności składkowych nieprzedawnionych do 1 stycznia 2012 r. (10. letni okres przedawnienia) ma zastosowanie 5. letni termin przedawnienia, z tym zastrzeżeniem, że liczy się go nie od daty ich wymagalności, jak o tym stanowi art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ale od dnia 1 stycznia 2012 r. Wyjątek od tej zasady ustanawia ust. 2 przywołanego przepisu, stosownie do którego, jeżeli przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012 r. nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu. Powołana regulacja oznacza, że wybór odpowiedniego terminu przedawnienia

5. letniego (liczonego od dnia 1 stycznia 2012 r.) lub 10. letniego (liczonego od daty wymagalności składki) zależy od tego, który z nich upłynie wcześniej.

Co do składek na ubezpieczenie zdrowotne, to kwestię ich przedawnienia w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 marca 2003 r. regulował przepis art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, zgodnie z którym należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne ulegały przedawnieniu z upływem 5 lat licząc od dnia, w którym składka stała się wymagalna. Przy czym ust. 3 tego przepisu stanowił, że w przypadku przerwania biegu terminu przedawnienia należności z tytułu składek przedawniają się najpóźniej po 10 latach od terminu ich wymagalności. Za zdarzenie prawne powodujące przerwanie biegu terminu przedawnienia przepis określał: odroczenie terminu płatności, rozłożenie spłaty należności na raty, każda inna czynność zmierzająca do osiągnięcia należności, jeżeli o czynności tej został zawiadomiony dłużnik.

Od dnia 1 kwietnia 2003 r. do przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne zastosowanie miał art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ (Dz. U. 2003r., Nr 45 poz. 391 ze zm.). Przepis ten brzmiał identycznie, jak art. 28 ust. 2 i 3 ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, a więc regulacja w tym zakresie nie uległa zmianie. Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004, Nr 121 poz. 1264), z mocą obowiązującą od 1 lipca 2004 r., przepis art. 33 ust. 2 tej ustawy został zmieniony stanowiąc, że należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne ulegają przedawnieniu na zasadach określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. po upływie 10 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne w związku z art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Skoro do składek na ubezpieczenie zdrowotne mają zastosowanie terminy przedawnienia odnoszące się do składek na ubezpieczenia społeczne, to należy odwołać się do art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W ocenie Sądu Okręgowego, na datę wszczęcia postępowania w sprawie określenia należności z tytułu składek zaległości na koncie wnioskodawczyni za sporny okres, roszczenia organu rentowego nie uległy przedawnieniu. Sąd nie przychylił się do argumentacji przedstawionej przez odwołującą w zakresie przedawnienia. Zdaniem skarżącej, okres zawieszenia biegu terminu przedawnienia składek powinien być liczony od dnia wydania decyzji w zakresie ustalenia podlegania oraz ustalenia wymiaru składek, tj. od dnia 27 maja 2015 r. do 5 maja 2016 r., tj. do dnia uprawomocnienia się wyroku w sprawie VIII U 1941/15. Ubezpieczona podkreśliła, iż pismo z dnia 2 kwietnia 2015 r. (doręczone w dniu 8 kwietnia 2015 r.) nie mogło być uznane za datę wszczęcia postępowania w sprawie. Ustalenie powyższej okoliczności miało kluczowe znaczenie dla sprawy. Gdyby przyjąć, że zawieszenie biegu terminu przedawnienia rozpoczęło się rzeczywiście dopiero w dniu 27 maja 2015 r., a nie, jak przyjął organ rentowy, w dniu 2 kwietnia 2015 r. (czy w dacie doręczenia pisma w dniu 8 kwietnia 2015 r.), wtedy składki zdrowotne za sporny okres listopada i grudnia 2005 r. uległyby przedawnieniu. Jednakże powyższa teza nie zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie, jako datę wszczęcia postępowania administracyjnego, a tym samym rozpoczęcie zawieszenia biegu terminu przedawnienia, należało przyjąć datę doręczenia stronie informacji o prowadzonym postępowaniu wyjaśniającym w sprawie prowadzenia przez skarżącą pozarolniczej działalności od dnia 1 kwietnia 2003 r. i podlegania w tym okresie ubezpieczeniu zdrowotnemu, tj. 8 kwietnia 2015 r. W takiej sytuacji nie ulega wątpliwości, iż przedawnienie wymagalności składki za ubezpieczenie zdrowotne za listopad oraz grudzień 2005 r. nie nastąpiło. W ślad za argumentacją organu rentowego Sąd uznał, iż termin przedawnienia składki za listopad 2005 r., po uwzględnieniu okresu zawieszenia terminu przedawnienia od dnia 8 kwietnia 2015 r. do dnia 5 maja 2016 r., przypadał na dzień 10 stycznia 2017 r., natomiast składki za grudzień 2005 r., po uwzględnieniu powyższego okresu zawieszenia, na dzień 8 lutego 2017 r. Ponadto powyższy termin przedawnienia ponownie uległ zawieszeniu od dnia 4 stycznia 2017 r., tj. od dnia doręczenia stronie zawiadomienia o wszczęciu postępowania z dnia 22 grudnia 2016 r. w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Aby rozwiązać wątpliwości w zakresie interpretacji określenia daty wszczęcia postępowania z urzędu Sąd podniósł, że co prawda Kodeks postępowania administracyjnego nie określa tej daty, jednakże w doktrynie i orzecznictwie sądowym przyjęto, że jest to data podjęcia przez organ pierwszej czynności w sprawie, przy czym czynność ta powinna spełniać

odpowiednie (ogólne) wymagania. W postanowieniu NSA w W. z dnia 4 marca 1981 r., SA 654/81 ((...) 1981 nr 1, poz. 15), stwierdzono, że za datę wszczęcia postępowania można uznać dzień pierwszej czynności urzędowej dokonanej w sprawie, której postępowanie dotyczy, przez organ do tego uprawniony, działający w granicach przysługujących mu kompetencji, pod warunkiem, że o czynności tej powiadomiono stronę. Ustalając datę wszczęcia postępowania administracyjnego z urzędu bierze się pod uwagę pierwszą czynność dokonaną przez organ administracji państwowej na zewnątrz w stosunku do strony.

Mając na uwadze powyższe Sąd przyjął, że za datę wszczęcia postępowania administracyjnego w zakresie ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne ubezpieczonej należy uznać dzień 8 kwietnia 2015 r., ponieważ była to data pierwszej czynności podjętej w sprawie przez organ rentowy, o której powiadomiona została strona postępowania. Błędny jest twierdzenie, iż datą wszczęcia postępowania było dopiero wydanie decyzji, skoro o pierwszych czynnościach organu rentowego M. M. (2) powiadomiona została zdecydowanie wcześniej. Natomiast przy ustaleniu, że okres zawieszenia biegu terminu przedawnienia rozpoczął się w dniu 8 kwietnia 2015 r. i zakończył w dniu 5 maja 2016 r., poza sporem pozostaje, iż należność za składki zdrowotne za listopad oraz grudzień 2005 r. jest nadal wymagalna.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie i orzekł o kosztach na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k. p. c.

Apelację od tego rozstrzygnięcia wywiodła M. M. (2), zastąpiona profesjonalnie. Zaskarżając wyrok w całości zarzuciła naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. przez:

a) przekroczenie granic swobodnej oceny dowodu z dokumentu, tj. pisma z dnia 2 kwietnia 2015 r. i bezpodstawne przyjęcie, że pismo to wywołało skutek w postaci zawieszenia biegu terminu przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenia zdrowotne, mimo że pismo to stanowiło wezwanie do udokumentowania faktycznego okresu prowadzenia działalności gospodarczej,

b) pominięcie okoliczności, że postępowanie wyjaśniające wszczęte na podstawie pisma z dnia 2 kwietnia 2015 r. zakończyło się wydaniem decyzji wymiarowej na wniosek płatnika składek po poprzednim poinformowaniu go, że ma prawo domagać się wydania decyzji przez ZUS, od której płatnikowi służyłoby odwołanie, co oznacza, że nie było to postępowanie, z którym ustawa wiąże skutek w postaci zawieszenia biegu terminu przedawnienia,

- co skutkowało dokonaniem błędnej wykładni przepisu art. 24 ust. 4 i pominięciem art. 24 ust. 5b i 5f ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, a w konsekwencji wydaniem zaskarżonego wyroku.

Apelująca zarzuciła także naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.

1/ art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez jego błędną wykładnię skutkującą przyjęciem, że:

- skutek w postaci zawieszenia biegu terminu przedawnienia składek na ubezpieczenie społeczne wystąpi w każdym wypadku stwierdzenia przez organ rentowy zaległości w płatnościach składek, niezależnie od tego, jakie czynności, w jakim postępowaniu i w jakim celu były dokonywane przez organ rentowy,

- nie ma znaczenia to czego dotyczą czynności podejmowane przez organ rentowy w postępowaniu wyjaśniającym, bowiem w razie stwierdzenia zaległości w płatności składek na ubezpieczenie społeczne, pierwsza informacja o prowadzeniu takich czynności wywrze skutek w postaci zawieszenia biegu przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne z mocą wsteczną,

- organ rentowy nie ma obowiązku informowania strony o stwierdzeniu jakichkolwiek zaległości przy prowadzeniu czynności wyjaśniających ze skutkami jak wyżej

- podczas gdy przepis ten i przepisy art. 24 ust. 5b i 5f ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych ściśle określają sytuacje, w których dochodzi do zawieszenia lub przerwania biegu terminu przedawnienia i nie mogą być one interpretowane rozszerzająco;

2/ art. 24 ust. 5b i 5f ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez ich niezastosowanie, mimo iż stan faktyczny sprawy uzasadnia dokonanie oceny pod kątem spełnienia dyspozycji tychże przepisów, a następnie ustalenia, iż w niniejszej sprawie nie doszło do zawieszenia biegu terminu przedawnienia wskutek doręczenia płatnikowi składek pisma z dnia 2 kwietnia 2015 r.

W świetle powyższych zarzutów apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez zmianę decyzji (...) Oddział w Ł. z dnia 22 czerwca 2017 r. w zaskarżonej części przez określenie, że płatnik składek nie jest zobowiązana do zapłaty składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od listopada 2005 r. do grudnia 2005 r.

Wniosła także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz płatnika składek kosztów postępowania, z tym kosztów zastępstwa procesowego ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej okazała się skuteczna, prowadząc do rozstrzygnięcia reformatoryjnego.

Nie ulega wątpliwości, że A. M. w okresie, którego dotyczy zaskarżona decyzja prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą i nie odprowadzała składek z tego tytułu na ubezpieczenie zdrowotne. Z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 300) wynika, że przymus ubezpieczenia wiąże się z każdym rodzajem aktywności przynoszącej osobie fizycznej określone dochody. Aktywność ta stanowi istotę prowadzenia działalności i to ona ma zasadnicze znaczenie dla obowiązku ubezpieczenia społecznego. W sytuacji, gdy w ramach prowadzenia działalności gospodarczej, jako jednego z tytułów do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego (wymienionego w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych - t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1510), osoba ubezpieczona uzyskuje więcej niż jeden przychód, to składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana od każdego z uzyskanych przychodów odrębnie - art. 82 ust. 2 ustawy.

Sporną decyzją z dnia 22 czerwca 2017 r. ZUS I Oddział w Ł. określił zadłużenie składkowe M. M. na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej za okres od listopada 2005 r. do lipca 2006 r., przy czym spór dotyczy tylko składek za miesiące listopad 2005 r. i grudzień 2005 r., co do których strona skarżąca podniosła zarzut przedawnienia. Pozostałych należności objętych decyzją odwołująca nie kwestionowała.

Sąd Okręgowy uznał, że na datę wszczęcia postępowania w sprawie określenia należności z tytułu zaległości składkowych na koncie odwołującej za sporny okres roszczenia organu rentowego nie uległy przedawnieniu. Sąd nie przychylił się do argumentacji przedstawionej przez odwołującą w zakresie przedawnienia, iż okres zawieszenia biegu terminu przedawnienia składek powinien być liczony od dnia wydania decyzji w zakresie ustalenia podlegania oraz ustalenia wymiaru składek, tj. od dnia 27 maja 2015 r. - do 5 maja 2016 r., czyli do dnia uprawomocnienia się wyroku w sprawie VIII U 1941/15. Sąd podkreślił, że gdyby przyjąć, iż zawieszenie biegu terminu przedawnienia rozpoczęło się rzeczywiście dopiero w dniu 27 maja 2015 r., a nie - jak przyjął organ rentowy - w dniu 2 kwietnia 2015 r. (czy w dacie doręczenia pisma w dniu 8 kwietnia 2015 r.), wtedy składki zdrowotne za sporny okres listopada i grudnia 2005 r. uległyby przedawnieniu, jednakże powyższa teza nie zasługuje na uwzględnienie wobec brzmienia art. 24 ust. 5f ustawy systemowej. Przepis ten przewiduje, że w przypadku wydania przez Zakład decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym, podstawę wymiaru składek lub obowiązek opłacania składek na te ubezpieczenia, bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu od dnia wszczęcia postępowania do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna. Wynika z niego, że bieg terminu przedawnienia należności składkowych ulega

zawieszeniu na czas postępowania, którego przedmiotem jest między innymi obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym w okresie, którego składki dotyczą.

Przepis art. 24 ust. 5f dodany został regulacją zawartą w art. 1 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 138, poz. 808), zmieniającą ustawę o systemie ubezpieczeń społecznych z dniem 20 lipca 2011 r. Zgodnie z treścią art. 5 ust. 1 i 2 ustawy zmieniającej, art. 24 ust. 5f ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stosuje się o należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne nieopłaconych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, jeżeli nie upłynął jeszcze termin ich dochodzenia; w takich przypadkach okoliczności uzasadniające zawieszenie biegu terminu przedawnienia, określone w art. 24 ust. 5f w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, uwzględnia się również wtedy, gdy okoliczności te wystąpiły przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Sąd Okręgowy analizował zapis „od dnia wszczęcia postępowania” zawarty w art. 24 ust. 5f ustawy systemowej, przywołując orzecznictwo sądów administracyjnych, tymczasem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych przesłanka ta była już niejednokrotnie przedmiotem wykładni. Sąd Apelacyjny podziela zapatrywania wyrażone przez Sąd Najwyższy w motywach wyroku z dnia 29 maja 2013 r., I UK 613/12, że wedle tego przepisu zawieszenie biegu terminu przedawnienia zależy od wszczęcia postępowania o podstawę wymiaru składek lub obowiązek ich opłacenia i następuje z momentem wydania decyzji w tym przedmiocie, zaś prawomocność decyzji decyduje wyłącznie o zakończeniu stanu zawieszenia. Inaczej rzecz ujmując, stosownie do treści art. 24 ust. 5f ustawy systemowej wydanie przez organ rentowy decyzji ustalającej podstawę wymiaru składek lub obowiązek ich opłacenia rozpoczyna zawieszenie biegu terminu przedawnienia składek objętych tą decyzją i stan ten kończy się z dniem jej uprawomocnienia. Organ rentowy, a w konsekwencji sąd ubezpieczeń społecznych może więc stwierdzić przedawnienie składek tylko wtedy, jeśli nastąpiło ono przed wydaniem decyzji wszczynającej postępowanie o ustalenie podstawy wymiaru składek lub obowiązku ich opłacenia. W poprzednim stanie prawnym zwrócił na to uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 stycznia 2007 r., II UK 116/06 (OSNP 2008 nr 3-4, poz. 47), stwierdzając, że okres przedawnienia, o którym mowa w art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest liczony od dnia wymagalności należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne do dnia wydania decyzji zobowiązującej do zapłaty tej należności, nie są natomiast liczone okresy przypadające po wydaniu decyzji (Legalis nr 750296). Podobne zapatrywania wyraził Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 19 września 2017 r., III AUa 47/17, przyjmując, że wedle art. 24 ust. 5f ustawy systemowej, zawieszenie biegu terminu przedawnienia zależy od wszczęcia postępowania o podstawę wymiaru składek lub obowiązek ich opłacenia i następuje z momentem wydania decyzji w tym przedmiocie (Legalis nr 1692650, analogicznie Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 4 marca 2015 r., III AUa 1607/14, LEX 1665769, Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 1 lipca 2014 r., III AUa 142/14, LEX nr 1480368). Sąd Apelacyjny zapatrywania te podziela uznając, że za datę zawieszenia biegu przedawnienia należności składkowych należy przyjąć datę wydania decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym, podstawę wymiaru składek lub obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia, gdyż wydanie decyzji jest momentem „wszczęcia postępowania”, o którym mowa w analizowanym przepisie, a nie podjęcie czynności zmierzających do wydania takiej decyzji. Sąd Okręgowy nazbyt elastycznie wyłożył przywołany przepis, a taka wykładnia jest nie do zaakceptowania co do elementów instytucji przedawnienia, która chroni dłużnika przed zbyt długim zwlekaniem w czasie możliwości dochodzenia należności, przy czym termin przedawnienia należności składkowych i tak jest dość długi. Z drugiej zaś strony płatnik ma prawo oczekiwać, że organ rentowy inicjując postępowanie administracyjne w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom, podstaw wymiaru lub samych składek nie będzie długotrwale zwlekał z wydaniem decyzji dlatego, że termin przedawnienia i tak już nie biegnie.

Zarzut przedawnienia składek za listopad 2005 r. i grudzień 2005 r. należy w okolicznościach sprawy podzielić. Biorąc pod uwagę okres zawieszenia biegu terminu przedawnienia składek, przypadający od 27 maja 2015 r. do 5 maja 2016 r., składki na ubezpieczenie zdrowotne za listopad i grudzień 2005 r., objęte przedawnieniem dziesięcioletnim, w dacie wydania spornej decyzji z dnia 22 czerwca 2017 r. były już przedawnione, a tym samym nie są należne odsetki od składek, których nie można już dochodzić. Stwierdzając powyższe Sąd Apelacyjny orzekł reformatoryjnie z mocy art. 386 § 1 k.p.c.

Podstawa prawna rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego (240 zł) lokuje się w treści art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 2 i § 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265). Sąd drugiej instancji zasądził także na rzecz M. M. kwotę 30 zł tytułem zwrotu opłaty apelacyjnej.